Nro. 62.

FREDERYK AUGUST

z Bożéy Łaski Król Saski Xiąże Warszawski etc. etc.

Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tém wiedzieć należy, wiadomo czyniemy: że Sąd Nasz Kassacyiny Xięstwa Warszawskiego, wydał wyrok następuiący:

Działo sie w Warszawie w Pałacu zwykłych posiedzeń Rady Stanu, Krasińskich zwanym, na posiedzeniu zgromadzonego Sądu Kassacyinego, dnia trzydziestego pierwszego Lipca tysiąc ośmset dwunastego roku.

SĄD KASSACYINY

Xięstwa Warszawskiego.

W sprawie kryminalnéy Ludwika Bęczkowskiego obywatela miasta powiatowego Pułtuska, w Departamencie Płockim, przy obronie z urzędu przydanego Mecenasa Antoniego Łabęckiego, zanoszącego rekurs przeciw wyrokowi Sądu Sprawiedliwości Kryminalnéy Departamentów Płockiego i Łomżyńskiego w dniu 21. Maia roku zeszłego 1811, zapadłemu:

Maiąc sobie przełożony następuiący stan sprawy:

W roku tysiąc ośmsetnym siodmym Małgorzata z Troczewskich rekursuiącego Małżonka rozpoczęła z nim process o rozwód, który otrzymawszy weszła w powtórne śluby z Michałem Bieńkowskim Sędzią Trybunału Cywilnego pierwszéy Instancyi Departamentu Płockiego.

Gdy miał nastąpić rozdział maiątku iéy z pierwszym mężem, sporządzony został Inwentarz i takowy w dniu trzynastym Grudnia tysiąc ośmset osmego przez rekursuiącego zaprzysiężony:

„ iako po odeyściu swéy żony, żadnych nie odebrał aktywów, iako nie ma więcéy żadnych rewersów ani aktywów, oprócz w inwentarzu wyrażonych. „

Michał Bieńkowski w roku tysiąc ośmset dziesiątym zaskarżył rekursuiącego przed Sądem Sprawiedliwości Kryminalnéy *o krzywoprzysięstwo*, przywodząc na usprawiedliwienie zarzut, iż rekursuiący po odeyściu swéy żony odebrał a w Inwentarzu nie umieścił następuiące *activa*:

a. 354. Zł. od Swięckich długu przysądzonego i w exekucyi będącego;
b. raz 300. zł. drugi zaz 18. zł. 15. gr. od Radźcy Karskiego z dawnego długu odebrane;
c. 500. zł. za trunki przez Gniewosza, Kamieńskiego i Kijewskiego Sędziów dawniéy Ziemiańskich w Pułtusku wybrane; na ostatek
d. 26. dukatów 2. tal. 19 sr. gr. od Łempickiego;

Na zarzut ten tłumacząc się oskarzony

ad a. nie zaprzecza długu u Swięckich, lecz powołuiąc się na ich własne świadectwo twierdzi, iż z takowego częścią zbożem częścią gotowizną zaspokoiony ieszcze w czasie spolnego z małżonką mieszkania, dla téy przyczyny nie umieszczał go w Inwentarzu, sądzi nawet iż może taż iego przeszła małżonka te pieniądze oddalaiąc się od niego zabrała z innemi;

ad b. zaprzeczył odebranie 300, zł. i wyznał iż tylko 18. zł. pożyczył na drogę w Płocku od Radzcy Karskiego;

ad c. zaprzeczył równie należytość za trunki od sędziów w summie 500. zł. w czém odwołał się do ich świadectwa, przyznaiąc tylko należące się od Sędziego Gniewosza zł. 30. w inwentarzu umieszczone;

ad d. niepodanie długu u Łempickiego, usprawiedliwia tém, iż przy spisaniu Inwentarza nie miał w ręku papierów, i zapomniał o summie, którą iednak chciał poźniey podać, i dotąd iéy do rąk swoich nie odebrał;

W śledztwie *ad a. i c.* Swięccy i Sędziowie Gniewosz, Kamieński i Kijewski zgodnie zeznali z podaniem oskarżonego, dodali tylko ostatni, iż dług u nich wcale nie existował, oprócz wyszczególnionych wyżéy złotych 30. Daléy okazało się *ad b.* iż dług u Karskiego równie znayduie się w inwentarzu. Co zaś długu u Łempickiego *ad d.* dług ten oskarżonemu w roku 1802. wyrokiem zaocznym przysądzony; i w roku 1808. o tęż samą summę sprawa wznowioną została. Oskarżony w tym samym roku papiery téy summy dotyczące się podpisywał w miesiącu Listopadzie, a nie podał iéy do inwentarza w miesiącu następuiącym spisywanego. Okazało się nie-

mniéy, iż wypłata rzeczonéy summy wyrokiem 1809. nakazaną była, za poprzedniczem wykonaniem przysięgi, którćy oskarżony dotąd nie wykonał,

Co do tego punktu oskarżony powtorzył swe pierwsze zeznanie, iż o Summie przy spisywaniu inwentarza nie pamiętał, iż ukryć ią nie miał zamiaru, iż myślał ią poźniey podać zwłaszcza gdy mu było wiadomo, iż Assessor Trybunału wyznaczonym został do ukończenia Inwentarza.

Oprócz tego w ciągu sprawy zarzucił ieszcze skarżący rekursuiącemu, niszczenie gospodarstwa, zamyśl puszczenia go dzierżawą, iako też cedowania pretensyi mianych do skarbu, i żądał dozoru nad osobą oskarżonego, który pozyskał. Słuchani w téy mierze świadkowie nie poparli wcale zarzutu skarżącego, i owszém dali oskarżonemu dobrego gospodarstwa zaletę.

Sąd Sprawiedliwości kryminalnéy na początku wymieniony wyrokuiąc w téy sprawie, uważał nayprzód:

iż przysięga o którą rzecz idzie, chociaż deferowana przez Małgorzatę Bieńkowską iest właściwie przysięgą *manifestationis*, iak o tém §§. 28. i 29. ordynacyi kryminalnéy w części I. tyt. XXII. w związku z tyt. X. rozdziałem V. przekonywaią, a lubo obwiniony z Art. 1363. Kodexu Cywilnego dowieść usiłował *iż fałsz przysięgi deferowanéy nie może bydź dowodzonym*, Sąd iednak uważał przepis ten ściągaiący się iedynie do *akcyi cywilnéy* nie zaś do *kryminalnéy* i takowe swe zdanie oparł na Art. 366. Kodexu kryminalnego francuzkiego. —

Uważał powtóre tenże Sąd;

iż gdy nie masz dowodów zupełnie przekonywaiących co do punktu literą *d.* oznaczonego, iżby oskarżonemu przy spisywaniu Inwentarza przytomnym był w pamięci dług u Łempickiego, nie maią przeto mieysca przeciw niemu kary §§. 1405. 1406. i 1407. prawa kryminalnego ustanowione. — Gdyby w rocie przysięgi dopełnioną była formalność §. 33 części I. tyt. XX. Ordynacyi powszechnéy pruskiéy, przepisana, na ten czas możnaby, zdaniem Sądu wyrokuiącego wymierzyć karę §. 1410. prawa kryminalnego wskazaną, ponieważ rekursuiący zaskarzywszy rzeczone activum w dniu 31. Sierpnia 1808. i podpisawszy ściągaiący się do tego interessu dokument w dniu 18. Listopada, to iest na 24. dni przed wykonaniem przysięgi, a nakoniec w dniu 7. Stycznia 1809. stawaiąc przed Sądem i wiedząc o opuszczeniu téy summy w Inwentarzu, przecież iéy nie podał, i tym sposobem nie zachował ostrożności

§em powyższym przepisaney. Po mimo tego iednak uważał Sąd iż wszystkie wyliczone fakta zbiegały się właśnie blisko terminu wykonania przysięgi, uznał przeto iż podeyrzenie umyślnego zataienia ma mieysce, tém bardziéy gdy obwiniony będąc przed Sądem, natychmiast dostrzeżonego uchybienia nie sprostował, chociaż tego wymagała świętość przysięgi, iak §. 1411. *b. c.* naucza;

Co do zarzutów zatém pod literami *a. b. c. zupełnie*, co zaś do czwartego zarzutu pod literą *d. tymczasowo* tylko (*ab instantia*) obwinionego uwolnił; —

za użycie w pismach obrończych przez rekursuiącego iego Patrona wyrazów krzywdzących stronę skarżącą osobny process z urzędu formować nakazał, —

takiż process zachował przeciw skarżącemu, za użycie w denuncyacyach nieprzyzwoitych wyrazów;

co do wniosku rekursuiącego, iakoby skarżący w denuncyacyi swoiéy 16. Maia 1810. uczynił krzywdzący zarzut byłym Sędziom Ziemiańskim, Gniewoszowi, Kamieńskiemu i Kijewskiemu, twierdząc iż obwiniony odstąpił im 500. Zł. za trunki, Sąd zostawił im drogę osobnego processu; —

nakoniec rekursuiącego na ponoszenie kosztów Sądowych skazał.

Przeciw temu wyrokowi Ludwik Bęczkowski następuiące przytacza powody rekursu: = a nayprzód przez obrońcę w Sądzie Kryminalnym przydanego zarzuca;

1. nie legalne przyięcie skargi, z obrazą Art. 1363. Kodexu Napoleona, który w związku z Art. 1357. przysięgi przez stronę naznaczonéy zaskarżać nie dozwala;
2. przestąpienie §§, 28 i 33. tyt. XXII. części I. ordynacyi Sądowéy pruskiéy, iako też § 1407. tyt. XX, części II prawa powszechnego pruskiego gdy rekursuiący i względem czwartego zarzutu za niewinnego zupełnie uznanym nie został;
3. że oskarżony w myśl § 609 ordynacyi Kryminalnéy nie słusznie był na ponoszenie kosztów skazanym;
4. że względem zniesienia obserwacyi policyinéy nad oskarżonym Sąd wyrokuiący nic wcale nie wyrzekł; w tém mieyscu Kommissya Podań i Instrukcyi czyni uwagę, iż znayduie się w aktach rezolucya Sądu Kryminalnego, téy osnowy: że skoro obwiniony od zarzutów iest uwolnionym, tém samém dozór policyiny sam z siebie upada, —

5. że skarżący za fałszywe zarzuty w myśl §. 1431. tyt: XX. części II. prawa powszechnego pruskiego, iak oskarżony wnosił, ukaranym nie został, tém bardziéy że przez wzgląd piastowanego przez siebie urzędu w myśl §§. 22. i 23. tyt. III. części I. i §§. 24. i 30. części II. tyt. XX, tegoż prawa na takowe ukaranie zasługiwał;
6. że nakazanie osobnego processu przeciw oskarżonemu i iego obrońcy, przeciwném iest prawu, skoro §. 552. części II. tyt. XX. tegoż prawa do czynienia wyrzutow skarżącemu w obronie własnéy upoważniał;
7. że naostatek z obrazą §§. 576. 660. i 663. prawa kryminalnego za fałszywe wyrzuty Sędziom Ziemiańskim przez denuncyanta uczynione, oddzielny z urzędu process nakazanym nie został;

Powtóre przez Mecenasa Łabęckiego w Sądzie ninieyszym przydanego, który do powyższych zarzutów, to ieszcze przydaie:

iż użyty przéz Sąd wyrokuiący Art. 366. Kodexu kryminalnego francuzkiego nie upoważniał przeciwnika do dowodzenia fałszu, którego Art. 1363. Kodexu cywilnego przypuszczać nie dozwala, gdy przysięga iest deferowaną; iż Denuncyant skoro sam przynaglał rekursuiącego do spisania inwentarza, tém samém obowiązywał go do zaprzysiężenia iak o tém Art. 943. Kodexu postępowania przekonywa;

iż użycie przez Sąd §. 35. tyt. XXII. części I. ordynacyi Sądowéy pruskiéy iest niewłaściwie iako do czynu Miesiącu Grudniu 1808. roku pod nowém prawém zdarzonego, a gdyby nawet §. ten mógł bydź użytym, tedy nie obwiniałby rekursuiącego, skoro nie ogranicza w iakim czasie maią bydź podane Sądowi opuszczone przedmioty;

W takim stanie zarzutów przez obudwu obrońców uczynionych domaga się rekursuiący skassowania zaskarżonego wyroku na mocy Art. 10. pod liczbą I. organizacyi Sądu Kassacyinego;

Po wysłuchaniu Rapportu Kommissyi Podań i Instrukcyi oraz wniosków Referendarza Wyczechowskiego zastępuiącego Królewskiego przy Sądzie swoim Prokuratora, które są następuiącéy osnowy:

I. Pierwsza rekursowa przyczyna opartą iest na mylném tłumaczeniu Art 1363. Kodexu Napoleona w którym zabroniony iest dowód fałszu przeciw deferowanéy przysiędze;

W obecnym przypadku, zdaniem wnioskuiącego Referendarza, nie masz mowy o przysiędze deferowanéy, ale raczéy o przysiędze stwierdzaiącéy Inwentarz massy, tak zwanéy *Juramentum manifestationis*, które to dwa rodzaie

rodzaie przysiąg wiele się różnią od siebie. Pierwsza każe się domniemywać sporu, druga ma mieysce bez sporu; pierwszą można, drugiéy nie można deferować. Zacytowany więc Art. 1363. mowiący o innym przypadku, nie może się stosować do obecnego.

Nadto dowód fałszu wyłączonym iest tylko w cywilnym lecz nie w kryminalnym względzie. Wszakże według Art. 366. Kodexu kryminalnego Francuzkiego, który w téy mierze wszelką rozstrzyga wątpliwość, wykonywaiący fałszywie przysięgę deferowaną podlega karze utraty stanu obywatelskiego. Uważa w tém mieyscu zastępca Królewskiego Prokuratora, że prawodawstwo Francuzkie przeięło co do téy materyi systemat prawodawstwa Rzymskiego. Prawo Rzymskie porownywa podobne przysięgi z umowami, choćby więc w processie kryminalnym krzywoprzysięstwo dowiedzionem zostało, nie pozwala wzruszać cywilnego processu.

„*Causa jurejurando ex consensu utriusque partis, vel adversario inferente, delato, et praestito vel remisso decisa, nec perjurii praetextu retractari potest, nisi specialiter hoc lege excipiatur.*„

L: 56. D: de re judic: L. I. C. de rebus cred.

„*Quodsi alias inter ipsos jurejurando transactum sit negotium, non coceditur eandem causam retractare.*„

L. I. C. de rebus creditis.

Lubo ani prawo kryminalne Francuzkie, ani prawo Rzymskie, nie są dla nas obowiązuiącemi, wolno iest atoli udawać się do nich w przypadkach, gdzie trzeba myśli prawa dochodzić. Pierwsze iest obowiązuiącém dla Francyi, nie można więc mniemać, aby znaydować się mogła sprzeczność między Artykułami cywilnego i kryminalnego Kodexu, która znaydowałaby się istotnie, gdyby można przyiąć tłumaczenie przez rekursuiącego przywiedzione, co do Art. 1363. Kodexu Napoleona. Drugie iest zrzodłem prawa francuzkiego, słusznie w nim przeto szukać myśli prawa przystało.

II. Drugi zarzut rekursuiącego sam z siebie upada, skoro Sąd żadnéy kary nie wyrokował, a w takim tylko razie mógł popełnić obrazę praw przytoczonych, gdyby bez dowodu krzywoprzysięstwa karę przeciw obwinionemu wymierzył. Co do uwolnienia tylko od sprawy (*absolutio ab instantia*) Sędzia, zdaniem wnioskuiącego, czyniąc w obecnym razie wybor między zupełnym uwolnieniem, a uwolnieniem od sprawy, działał według prawa pruskiego w takim zakresie gdzie prawo wybor ten iego własnemu zdaniu zostawiło.

III. A następnie i zarzut z §. 609. Ordynacyi kryminalnéy powzięty, na mylnéy zasadzie oparty, upaść musi, skoro rekursuiący nie został uwol-

nionym zupełnie od winy, lecz tylko tymczasowo od sprawy, dla mocnego podeyrzenia. —

IV. Żali się rekursuiący, iż Sąd nie wyrzekł zniesienia obserwacyi policyinéy, lecz pomimo znayduiącéy się w aktach osobnéy w téy mierze rezolucyi Sądowey, zarzut ten na żaden wzgląd nie zasługuie, ponieważ nie w tenczas kiedy Sąd wcale nie wyrokował, lecz w tenczas kiedy wyrokuiąc dał powód do kassacyi, można rekursową skargę zanosić.

V. Artykuł 67. Organizacyi kassacyinéy, która dozwala oskarżonemu oto tylko rekursować, iż uznany został winnym, lecz nie o to iż trzecia osoba ukaraną nie została, dostateczną iest odpowiedzią na piąty powód rekursu.

VI. Co do szóstego zarzutu, gdy zdaniem czyniącego ninieysze wnioski Referendarza, rekursniący przywiódł prawo, któreby wyraźnie zakazywało Sądowi, pociągać osobną drogą do sprawy tych co w pismach processowych dotykaią osobistego honoru strony, w tenczas prawo takie odpowiadałoby zarzutowi iego. Kiedy się zaś skarży na obrazę § 552. prawa kryminalnego, a nie dowodzi iż iuż ukaranym został, tym sposobem skarży się przeciw rzeczy niebyłey przeciw rzeczy która dopiero może nastąpić.

VII. Wreszcie ostatni powód żadnego niepotrzebuie rozbioru, skoro, iak się wyżéy rzekło, nie wolno obwinionemu rekursować dla tego iż trzecia osoba ukaraną nie została, zwłaszcza kiedy nie iest nawet mowa o obrazie rekursuiącego lecz o obrazie innych wcale osób, czynnie do sprawy nienależących.

Tak odpieraiąc wszystkie zasady skargi, wnosi zastępca Królewskiego Prokuratora odrzucenie rekursu.

SĄD KASSACYINY

Zważywszy iż Art. 1363. Kodexu Napoleona wyłączaiąc dowód fałszu przeciw deferowanéy przysiędze, nie wyłącza podobnego dowodu względem przysięgi tak zwanéy *juramentum manifestationis*, o któréy w obecnym przypadku iest mowa; nadto wyłączaiąc dowód fałszu z względu cywilnego, nie wyłącza processu kryminalnego o krzywoprzysięstwo, o czém widocznie przekonywa związkowy Art. 366. Kodexu kryminalnego francuzkiego;

Zważywszy iż Sąd wyrokuiący nie uznaiąc zupełnie winy ani też niewinności, lecz uwalniaiąc obwinionego w myśl § 409 Ordynacyi kryminalnéy na czas tylko od sprawy, działał w obrębie, w którym zgwałcenie wyraźnego prawa dowiedzionem mu nie iest;

Zważywszy iż następnie zarzut z §. 609. Ordynacyi kryminalnéy powzięty na żaden wzgląd niezasługuie, gdy ten §. uwolnienie od kosztów połącza z całkowitém uwolnieniem od winy, w przypadku zaś ninieyszém uwolnienie nastąpiło w części tylko, to iest na czas od sprawy;

Zważywszy nieugruntowany zarzut względem nie rozstrzygnienia kwestyi tyczącéy się policyinego dozoru, iuż przez to niekwalifikuiący się do kassacyi, że ta supponuie zawsze exystencyą wyroku;

Zapatrzywszy się na Art. 67 Organizacyi Sądu swego, dozwalaiący obwinionemu o to tylko podać zaskarżenie do Sądu Kassacyinego, iż uznanym został za winnego, nie zaś o to iż trzecia osoba ukaraną nie została, a zatém powód rekursuiącego iż denuncyant za fałszywą denuncyacyą przeciw niemu, oraz za zarzuty przeciw trzecim osobom ukaranym nie iest, podpadać nie mogą pod rozpoznanie Sądu ninieyszego;

Zważywszy naostatek iż wytknięta obraza §. 552. prawa kryminalnego iest zarzutem przeciw rzeczy mogącéy dopiero nastąpić, gdy się wytoczy sprawa którą Sąd rozpocząć zalecił, a rekursuiący nie dowodzi iżby wydanie podobnych zaleceń było zabronione prawem;

Rekurs Ludwika Bęczkowskiego, przeciw wyrokowi Sądu Sprawiedliwości Kryminalnéy Departamentów Płockiego i Łomżyńskiego w dniu dwudziestym pierwszym Maia roku zeszłego tysiąc ośmset iedenastego zapadłemu, rozsądzaiąc:

Tenże rekurs odrzuca — mocą ninieyszego wyroku.

(podpisano.) Lubieński Za. Prezesa.

(L.S.) L. Osiński Pisarz Sądu Kass.

Wydrukować.

Felix ŁUBIENSKI

Minister Sprawiedliwości,

Zgodno z Oryginałem

(L.S.)

Antoni Joneman

Konsyliarz Ministerii.